

Lesmateriaal project Aaltje

Groep 7 en 8 basisonderwijs

Het leven van een meisje rond 1800 in Smeerling



Inhoudsopgave

Wie is Aaltje?	3
1 Geld toen en nu, wat is het waard?.....	4

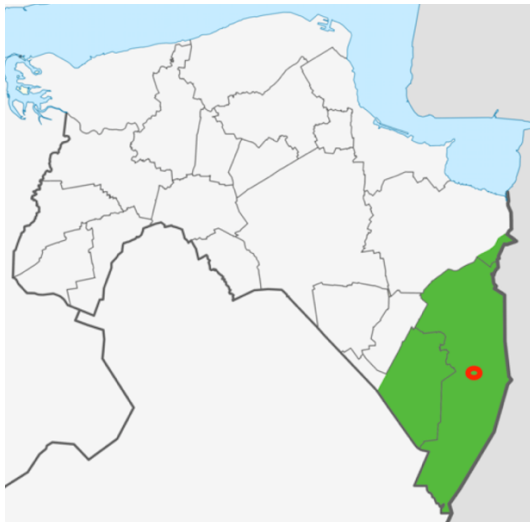
Disclaimer

© Dit materiaal mag vrijelijk gebruikt worden mits met bronvermelding. Hergebruik voor commerciële doeleinden is niet toegestaan. Het lesmateriaal is ontwikkeld onder auspiciën van de Historische Vereniging Westerwolde, <https://www.verenigingwesterwolde.nl>.

Wie is Aaltje?

Aaltje is een meisje dat omstreeks 1800 in Smeerling woonde. Haar geschiedenis kennen wij door een kasboekje dat haar voogd heeft bijgehouden. Dat kasboekje is rond 1980 gevonden in een boerderij in Smeerling, een buurtschap tussen Onstwedde en Vlagtwedde. Het kasboekje begint in 1773. Vanaf 1792 houdt de voogd de uitgaven bij die hij doet voor Aaltje, want in dat jaar overlijden de vader en het broertje van Aaltje. In het kasboekje staan de dagelijkse uitgaven en inkomsten in van voogden voor hun 'pupillen', (half)weeskinderen uit de Smeerlinger familie Hoisingh.

Op de website <https://aaltjesstee.nl> kun je meer over Aaltje lezen en over de mensen die in Smeerling woonden, wie hun voorouders waren en hun nageslacht. Maar ook zie je daar iets over het landschap, de gewoonten, de gebruiken en de taal. In de opdrachten die je gaat maken kijk je naar Aaltje, maar tegelijk naar jouw leven.



Ligging Smeerling (rode cirkel) in Westerkolde
Groen = 19^e-eeuwse gemeentegrenzen Westerkolde¹



Smeerling uitvergroet. (Bron: Google Maps)



Foto van de woning van Aaltje, het in 1930
afgebroken Hoisinghstee.
(Bron onbekend. Uit collectie Berend Jan Harding)

¹ Door NLBerendsen - Eigen werk, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=73750785>

1 Geld toen en nu, wat is het waard?²

In de periode 1680 tot 1800 was het geld als volgt onderverdeeld:

- Drie gulden stuk, was van zilver en 60 stuivers waard.
- Zilveren dukaat, was 50 stuivers waard.
- Gulden, was van zilver en 20 stuivers waard.
- Stuiver, was van zilver en 8 duiten waard
- Duit, was van koper

De voogd van Aaltje bepaalde wat er voor haar gekocht kon worden. Die uitgaven hield hij bij in een kasboek. Dat kasboek zag er als volgt uit:

Uit Gave 1792		Uit Gave 1792	
Den 15. November an die Welling. Hstons betalt voor Akker. Hlaere Zoma	7		
Den 18. November betalt an die Kaspiel. Hendrick te Beningess.	5		
Den 23. November betalt voor Sier haanen die te ruge Wasseren an die Hmaradine Hstons Zoma	10		
Vog betalt voor Spijkers	7		
Den 24. December voor waaken van een boogje betalt an Hanna Jants.	10		
Ingden in zijn Hlaijs gemaakte			
Den 16. December an Hlaijs Hlaibos uitgesen voor doctoren over die koe voor vranken en wien Zoma	15		

Kasboek van de voogd van Aaltje

Op de volgende bladzijden zie je voor twee jaren (1793 en 1797) wat de voogd voor haar heeft uitgegeven. In de **eerste kolom** zie je waaraan de voogd geld heeft uitgegeven. Het getal in de **tweede kolom** is in guldens, de **derde kolom** geeft de stuivers weer en de **vierde kolom** de duiten. De laatste kolom bevat soms een toelichting of opmerking. In de tekst van de eerste kolom zie je het schriftelijk taalgebruik van die tijd.

² Bronnen: https://nl.wikipedia.org/wiki/Nederlandse_gulden, https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/72920/13-02-05_het-geld-van-de-republiek_h-w-jacobi.pdf

Uitgave 1793	Gulden	Stuiver	Duit
Den 2 Janni an Hinderk Jans uitgeven voor een paar schoenen die hij verdient (?) heeft bij Lukken (?) somma	1	10	
Den 15 Januari an Hinderk Hanssens volgens Qwitans betaalt Rente agt gulden tin stüver	8	10	
Den 6 Februari voor die pupile een doek betaalt somma		13	
Den 8 Aprij an mijn heer pikkert betaalt voor een op zegent (?) mandaat an Harm Egberts vertont zoma	3	7	
Den 11 Aprij voor die püpijle voor een beügel in een gespe		2	4
Den 15 majj voor de püpijle so Elke 'bijnenam' par hoosen .. daar voor betalt som	3	7	
Den 16 majj voor die püpile .. betalt voor schrijven .. oblegatis an HG Knoop Die zoma van		18	
Dito verteert		2	2
.. 22 majj 1793 ik onder geschreven .. som ontvangen te hebben van Boele Als voornoemt over het minderjarig dogter van Hendrik Joestens.... Lukkiñ Hemsen present.... Die zoma van hondert gülden... 100 gülden dient voor kwitens	100		
Den 6 Jünij voor die pupile			
Twe ondersten (?) betalt som		10	
Dito een bossijn betalt	2	6	
Dito een bosrok betalt	1	19	
Dito een rok betalt	2	13	
Den zulven verteert		3	
Den 28 Aügüsto 1793			
Bekenne ik onder geschreven ontvangen te hebben van Boele Halm Als voormont over het minder Jaarijg Dogter van Hendrik Joestens die zomma van viftig gülden zegge van 50 gülden dint voor Qwitantsi	50		
Harm Egberts (handtek)			
Den 28 otober an Henderk Gelling betalt voor geleverd Isser (?) zoma	1		

Uitgave 1797	Gulden	Stuiver	Duit
Den 26 Januaris an Hinderk Hanssens betalt vier Ja. Rent van een kapital van sisteg (?) gulden volgens zijn hant vertekent zoma	6		
Den 26 Maart an Tiebbe Raveling betalt voor twee doeken zoma	2	0	0
Dito een nette voor betaalt		15	
Den 14 April an Albert Freerk.. betalt voor schoenen makenen lappen de zoma Volgens zijn hant Albert Freerks (handtekening)	3	6	
Den 23 Aug voor de püpale een Oriser Betalt met gouden stiften de zoomma volgens kwitansi	41	16	2
De 25 Augus an hijnder Gelling Smit betalt voor Iser Rongen in henken de zin	1	12	
Dito een paar hoosen voor		9	

Een gulden van omstreeks 1800 is nu € 9,33 waard³.

Opdrachten

- Hoeveel guldens, stuivers en duiten heeft de voogd in deze twee jaren (1793 en 1797) in totaal voor Aaltje uitgegeven? Let op: er is ook geld ontvangen. Dat moet je dus niet meetellen bij de uitgaven. Zorg ervoor dat je zoveel mogelijk omrekent naar guldens van toen en daarna naar euro's van nu.
- In het kasboek van 1798 staat 'Den 25 Aug an de pupile busgelt 1 gulden'. Aaltje krijgt dan 1 gulden zakgeld. Dat is dus nu 9,33 euro waard is. Wat zal zij daarvoor gekocht kunnen hebben? Misschien krijg jij ook zakgeld. Hoeveel zakgeld krijg je per maand en waar geef jij dat zakgeld aan uit?

³ Bron: <http://www.iisg.nl/hpw/cpi.php>